

24. 7. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu - máme se i nadále bát?

Je možné, že jste o připravované směrnici o autorském právu na jednotném digitálním trhu („Směrnice“) z dílny Evropské komise díky enormní pozornosti věnované GDPR příliš neslyšeli. Mezi řadou odborníků i podnikatelů však návrh Směrnice vyvolal vášnivé diskuze o vhodnosti a potřebnosti dané úpravy, a to především s ohledem na kontroverzní povahu některých klíčových ustanovení Směrnice. Počátkem července se Směrnice dostala do prvního čtení v Evropském parlamentu, kde se europoslanci poměrně překvapivě odmítli návrhem Směrnice zabývat, a to až do září tohoto roku.

I když tedy v současné době neznáme konečné znění Směrnice, považujeme za vhodné upozornit alespoň ve stručnosti na některá problematická ustanovení stávajícího návrhu, která vyvolávají nejbouřlivější reakce. Zaměříme se tedy na článek 11 Směrnice upravující ochranu vydavatelů tiskových publikací v souvislosti s digitálním užitím jejich obsahu a dále na článek 13 ukládající povinnosti poskytovatelům digitálního prostoru pro ukládání autorských děl a jiných předmětů ochrany uživateli tohoto digitálního prostoru (typicky jde například o server YouTube).

Článek 11 - záchrana nebo pohroma pro vydavatele tisku?

Jednou z problematických oblastí návrhu Směrnice je článek 11, který bývá označován jako „*daň z odkazů*“. Evropskou komisí proklamovaným cílem tohoto ustanovení má být udržení plurality, dostupnosti a nezávislosti tisku zvýšením právní ochrany jeho vydavatelů v digitálním prostředí, které je pro budoucnost tohoto odvětví stěžejním. S příchodem Internetu a digitálních služeb pociťují vydavatelé rapidní úbytek čtenářů a předplatitelů, což s sebou neodmyslitelně přináší i pokles příjmů z reklamy ohrožující když ne samotnou existenci vydavatelství tradičních periodik, tak přinejmenším kvalitu výstupů jejich autorů.

Mimo jiné za to mohou i poskytovatelé služeb tzv. článkových agregátů jako jsou např. Google News, které svým uživatelům nabízejí výběr zpráv z portálů novinových periodik ve formě odkazů, výňatků či shrnutí článků, a to, aniž by k tomu od vydavatele nutně museli mít licenci. Uživatel poté již zpravidla nemá důvod webovou stránku samotného vydavatele navštívit a celý příjem z reklamy tak získá provozovatel agregátu právě na úkor vydavatele.

V současné době se vydavatelé tomuto trendu musí bránit prostřednictvím autorů příspěvků, tzn. především samotných novinářů a fotografů, jejichž díla požívají „klasické“ autorskoprávní ochrany. Ti tedy nejprve musí na vydavatele převést majetková autorská práva k článku či fotografii (případně v jurisdikcích, kde takový převod není možný, poskytnout jiná dostatečná práva) a teprve poté se

může vydavatel bránit právní cestou. Takový způsob hájení práv se Evropské komisi a zastáncům Směrnice jeví jako neefektivní a nedostatečný.

Proto mají být na základě článku 11 vydavatelům tiskových publikací poskytnuta, ve vztahu k digitálnímu užití jejich tiskových publikací, po dobu 20 let ode dne uveřejnění jejich publikace následující práva:

- i. právo udělit nebo zakázat jejich přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech; a
- ii. právo udělit svolení nebo zakázat zpřístupnění veřejnosti po drátě nebo bezdrátově takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnost má k těmto předmětům ochrany přístup z místa a v době, který si zvolí.

Vydavatelé tisku totiž nyní tato práva přímo nemají, a to na rozdíl od autorů, výkonných umělců či filmových, televizních a rádiových společností.

Tento způsob ochrany vydavatelů je však odbornou veřejností převážně kritizován. Předně je namítáno, že vydavatelé v drtivé většině případů zmíněnými právy již v současnosti disponují, i když jsou na ně převáděny smluvně samotnými autory. Takový způsob ochrany považujeme za dostatečný. Implementací článku 11 Směrnice by se pouze vytvořila další vrstva autorských práv, která by překrývala práva samotných autorů publikací, přičemž by obě vrstvy měly defacto stejný ekonomický účel. Tím by se hodnota jednotlivých práv logicky snížila a mohlo by dojít ke zhoršení postavení právě autorů článků.

Zavedení vydavatelských majetkových práv by mohlo dále způsobit řadu nejasností v tom, jaká práva je zapotřebí k dané publikaci nabýt, co má být předmětem určité licence či s kým je vlastně nutné o nabytí práv či získání licence vyjednávat. Očekává se, že odstranění veškerých pochybností o právní ochraně konkrétních publikací by vedlo ke zvýšení transakčních nákladů získávání licencí.

Dalším podstatným argumentem proti současnému znění článku 11 Směrnice je praktická zkušenost s podobným modelem právní ochrany již zavedeným v Německu a ve Španělsku. Podle provedených studií snaha o omezení článkových agregátů ve prospěch vydavatelů nenaplnila v těchto zemích očekávání. Naopak, návštěvnost webových stránek vydavatelských domů, ze kterých díky změně právní úpravy přestaly Google News čerpat, se snížila[1].

Ze současného návrhu a jeho odůvodnění podle nás jasně nevyplývá, čím konkrétně by se poskytnutím práv uvedených v článku 11 Směrnice měla situace vydavatelů na digitálním trhu zlepšit. Pozornost by měla být věnována především tomu, jak fakticky posílit vyjednávací pozici vydavatelů vůči provozovatelům sociálních sítí a agregátů. Přikláníme se k názoru prezentovanému Výborem pro právní záležitosti (JURI) v jeho návrhu změn Směrnice z 10.3.2017, který však nakonec nebyl odhlasován v tomto znění[2], že k tomuto účelu by bylo zcela dostačující, pokud by v současnosti článkem 11 Směrnice navrhované udělení práv vydavatelům bylo nahrazeno vyvratitelnou domněnkou, že vydavatelé mají příslušná autorská práva k dílům obsaženým ve svých publikacích či licenci k jejich užití. Takovým postupem by totiž nedošlo k překrytí autorských práv autorů článků/fotografií, ani ke zvýšení nákladů na získání příslušných práv třetími osobami. Jak je navíc patrné z uvedených zahraničních příkladů, vytvořením nových práv nemusí být dosaženo kýženého výsledku.

Článek 13 - chystá se cenzura Internetu?

Ještě o poznání dramatičtější reakce si vysloužil článek 13 návrhu Směrnice, ve kterém kritici vidí nástroj pro cenzuru Internetu ohrožující jeho samotné základy.

Tento článek ukládá poskytovatelům služeb informační společnosti, kteří ukládají velké množství autorských děl a jiných předmětů ochrany (například hudby, videí, fotografií či textu) nahrávaných jejich uživateli a dále zpřístupňovaných veřejnosti (typicky půjde o YouTube, Twitter, Facebook nebo v českém prostředí Ulož.to) povinnost přijmout vhodná a přiměřená opatření, kterými v nahrávaném a sdíleném obsahu rozpoznají předměty autorskoprávní ochrany nebo jejich části a jejichž následné užití bude dále možné jen v souladu s příslušnou licencí, kterou budou od konkrétního autora či jiného subjektu mít. Současně jsou výše uvedení poskytovatelé povinni poskytnout nositelům práv (tedy autorům) dostatečné informace o fungování a zavedení jimi přijatých opatření a podávat jim zprávy o rozpoznání a užití děl.

V činnosti těchto poskytovatelů jsou spatřovány významné nedostatky současné autorskoprávní ochrany, a ne náhodou jsou hlavními zastánci této úpravy umělci a nakladatelství. Byť do jisté míry rozumíme důvodům zavedení takového opatření, kdy je v současné době pro autory a nakladatelství velmi obtížné účinně vymáhat svá práva vůči jednotlivcům nezákonně umístujících obsah na platformy pro sdílení obsah, není takto radikální návrh zavádějící odpovědnost provozovatelů těchto platform a narážející na řadu jak technických, tak právních nedostatků, dle našeho názoru tou správnou cestou.

Jedním z negativních dopadů je skutečnost, že vývoj systému schopného identifikovat jednotlivá chráněná díla v rámci ohromného množství dat nahrávaných na servery by znamenal vynaložení značných finančních nákladů, které si mohou dovolit pouze ti nejsilnější hráči na trhu. Mohlo by tak pro malé společnosti dojít k umělému vytvoření překážky vstupu na trh. Směrnice by tak mohla paradoxně již nyní významné postavení velkých společností v konečném důsledku ještě více posílit, což jde proti původnímu smyslu nové úpravy.

Navíc i sofistikované současné „filtrační“ systémy postavené na podobném principu jako požaduje Směrnice (například *Content-Id* v rámci platformy YouTube), se stále projevují poměrně vysokou chybovostí. Aby mohla být povinnost efektivně vynucována, bylo by zapotřebí stanovit standardy, co je a co již není přiměřený a vhodný způsob monitoringu, jak požaduje návrh. Nic takového však Směrnice nezavádí.

Nemožnost sdílet určité výtvořky uživatelů vzniklé přetvářením již existujících chráněných autorských děl jakými jsou např. hudební remixy či oblíbená meme navíc naráží i na možný konflikt se základními právy uživatelů, kterým by mohlo být bráněno ve vyjadřování svých názorů. Těžko lze očekávat, že automatický počítačový systém bude schopen legální užití chráněných děl, například jejich citaci, spolehlivě rozpoznat od neoprávněného užití takových děl. To by mohlo být v rozporu se základním právem na svobodu projevu a mohlo by vést k ohrožení postavení Internetu jako platformy pro svobodné vyjadřování a sdílení názorů a inovací.

Domníváme se tedy, že ač se úmysl Evropské komise může v obecné rovině jevit jako správný, při současné technické úrovni nelze spolehlivých výsledků v rozpoznávání autorských děl běžně dostupnými prostředky dosáhnout. Věříme tedy, že současné znění článku 13 Směrnice bude z návrhu Směrnice vypuštěno, případně značně revidováno.

Další osud Směrnice

Návrh Směrnice nebyl finálně zamítnut. Poslanci Evropského parlamentu jej pouze vyčlenili k bližšímu projednání v plenárním zasedání plánovaném na září tohoto roku, kde jej budou opět

podrobně rozebírat. Směrnice však pravděpodobně dosáhne řady změn a čeká ji dlouhá cesta, než (pokud vůbec) bude finálně přijata a následně transponována do právních ráďů jednotlivých států.

Myslíme si, že aktualizace autorského práva směrem k spravedlivějšímu přerozdělování zisku v digitálním světě je otázka, která musí být řešena. Zároveň je však třeba volit nástroje přiměřené a technicky proveditelné. Současné znění vybraných ustanovení Směrnice působí příliš neohrabaně a nedotaženě. S určitou nespokojeností technologických gigantů vůči změnám ovlivňujícím jejich obchodní modely je ovšem zřejmě třeba počítat vždy, stejně jako s dramatickými komentáři hlásajícími konec Internetu.

Mgr. David Kučera,
advokát

Mgr. Michal Horký,
advokátní koncipient

[CHSH Kališ & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Týn 639/1
110 00 Praha 1 - Staré Město

Tel.: +420 221 111 711
Fax: +420 221 111 725
e-mail: office@chsh.cz

[1] Calzada J. and Gil R (2016), What Do News Aggregators Do? Evidence from Google News in Spain and Germany, Universitat de Barcelona and John Hopkins Carey Business School Working Paper

[2] Draft report on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market: 2016/0280(COD) [online]. 10.3.2017. K dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)